

Samling kring efterkrigsprogrammet

Koncentrerat referat av Sven Linderots och Hilding Hagbergs tal i remissdebatten

Stockholm 1946

[Vid partikongressen 1944 antog det svenska kommunistpartiet enbart kortfattade *Grundsatser*¹. Som handlingsprogram beslöt man senare att stödja det av socialdemokraterna framtagna *Efterkrigsprogrammet*. Det är detta som man argumenterar för i denna skrift. Se vidare lästipsen allra sist nedan.]

Sven Linderots tal

Denna riksdag skall ju vara de stora reformernas riksdag, enligt vad framför allt regeringspressen har meddelat. Detta kommer dock inte till synes i det dokument, som regeringen förelagt oss och som kallas statsverkspropositionen. Alla de större frågorna, som skulle karaktärisera riksdagen såsom en reformriksdag, kommer ju sedan i särskilda förelägganden, varför det är ganska naturligt, att inte budgeten har fått sin prägel av reformprojekten. Det är ju också därför, som debatten i kammaren hittills i rätt ringa grad sysslat med budgetfrågorna. Jag skall också avstå från att diskutera dessa frågor, men jag vill ändå framhålla, att om man skall genomföra det reformprogram, som redan är meddelat allmänheten, så kommer det att medföra vissa konsekvenser för utformningen av statsbudgeten och för regeringens metodik vid handläggningen av de ekonomiska problemen. Det blir nödvändigt, att regeringen till kommande år söker förelägga riksdagen en hushållningsplan i detta ords vidaste bemärkelse, alltså en ekonomisk plan, som inte bara sysslar med statens direkta inkomster och utgifter.

Vi framträder i årets remissdebatt från det kommunistiska partiets sida för första gången sedan detta parti fått representanter i riksdagen såsom ett parti, vilket icke är ett oppositionsparti i detta ords verkliga mening.

Partiet har förklarat, att det är berett att stödja regeringen i genomförandet av det program, som vid den socialdemokratiska regeringens tillkomst framlades såsom grundval för regeringspolitiken, nämligen Arbetarrörelsens efterkrigsprogram. Detta program har ju redan spelat en synnerligen framträdande roll i dagens diskussion. Statsministern har på direkta frågor från oppositionspartierna givit en ganska utförlig förklaring till vad regeringen i verkligheten avser med sin proklamation. I stort sett kan jag ansluta mig till den uppfattning om efterkrigsprogrammets faktiska betydelse, som statsministern i dag har anfört. Programmet avser nämligen en sådan omvandling av de ekonomiska och politiska förhållandena i vårt land, att dess genomförande faktiskt skulle betyda, att vägar banas för en fredlig övergång från kapitalistisk hushållning till socialistisk. Men det är klart, att det inte bara räcker med att regeringen förklarar, att den tänker genomföra detta program. Det krävs också en viss djärvhet och ett visst politiskt mod att på allvar och i det tempo omständigheterna fordrar genomföra det program, som regeringen sålunda har lagt fram.

Den borgerliga oppositionen har ju också anmält sig här i dag, varvid högerens representanter måste anses företräda det mest målmedvetna motståndet. Det är väl också tillbörligt, då storfinansen och den gamla bourgeoisin här i landet väl ändå räknar högern såsom sitt särskilda intresseparti.

Högerens resonemang om god hushållning hänger i luften

Jag vill göra ett par reflexioner till det anförande, som herr Domö höll. Det genomgående i

¹ Se [Svenska arbetarrörelsens programdiskussion](#) av Knut Bäckströms (1943) samt [Kommunisternas nya program](#) (1944)

detta var ju en varning för att ge staten sådana befogenheter som efterkrigsprogrammets genomförande anses nödvändiggöra. Samtidigt krävde emellertid herr Domö ganska kategoriskt av regeringen, att den i sin ekonomiska politik skulle draga försorg om att icke penningvärdet försämrades. Herr Domö höll ett tämligen patetiskt tal emot allt vad som kallas inflation och förklarade, hur arbetare och löntagare fick sitta emellan, därest inflationen skulle utvecklas. Då måste man ju fråga herr Domö, hur det s. k. fria näringslivet skall förfara, för att det inte skall bli någon inflation. Måste inte regeringen, måste inte statsmakterna icke bara i sin penningpolitik utan i sin ekonomiska politik över huvud taget vidta kanske mycket drastiska åtgärder för att förhindra inflation? Det blir sålunda ganska ologiskt att i ena ögonblicket kräva statsmakternas ingripande i synnerlig grad på det ekonomiska området, för att i nästa ögonblick bestrida varje som helst förnuftig mening i statsmakternas ökade inflytande över det ekonomiska livet.

Jag har ytterligare en liten kommentar till vad herr Domö sagt. Han framhåller såsom riktningsgivande för god hushållning, att man först räknar ut, vilka tillgångar och vilka inkomster man har att röra sig med, innan man planerar utgifter, som man avser att göra. Han menade, att regeringen går den tokiga vägen att först binda sig vid att göra en rad stora utgifter och först därefter beräkna vilka tillgångar som finns att röra sig med. Det låter mycket bestickande, men i verkligheten håller det icke, därför att samhället icke kan jämföras med den enskilde individen. Denne har ju för honom själv mycket lätt klarlagda resurser när han planlägger sin ekonomi och sin hushållning. Men för staten och för samhället, om vi nu utvidgar begreppet därhän, ligger detta problem helt annorlunda till.

Vilka resurser har samhället? Vem kan, herr Domö eller någon annan, säga, vilka ekonomiska resurser som vårt svenska samhälle i dag kan använda för genomförande av sociala reformer? Inte ens planeringskommissionen med statsrådet Myrdal i spetsen kan ge oss några siffror för detta, därför att det svenska samhällets resurser är ganska omätliga i fråga om både utvecklingen av den individuella produktionskapaciteten och utvecklingen av en produktion på nya områden, om man tillgodogör sig alla de väldiga rikedomarna inom vårt lands gränser i naturtillgångar och i andra tillgångar.

Om vi har projekt, som vi anser socialt nödvändiga eller önskvärda att genomföra och som kostar så och så mycket pengar, så har vi i detta land resurser att sätta igång en företagsamhet, som skaffar medlen till dessa projekts realiserande. Det är alltså ganska givet, att hela herr Domös resonemang om den goda hushållningen hänger i luften och bygger på den vanföreställningen, att samhället är lika beskuret i sin verksamhet som den enskilde individen.

Folkpartiets "ramhushållning", statsingripanden och människovärdet

Jag vill i detta sammanhang säga några ord också om folkpartiets ståndpunkt. Folkpartiet har som alternativ till arbetarrörelsens planhushållning uppställt någonting, som partiet kallar för »ramhushållning». Med ramhushållning menar man väl, såvitt jag har förstått folkpartiledaren rätt, att staten skall ingripa i den allmänna hushållningen, när så är ofrånkomligt, men i övrigt lämna en mycket vid ram, inom vilket det fria näringslivet, som det kallas, kan utveckla sina krafter och talanger.

I fråga om den s. kallade socialiseringen yppar sig ett slags oresonlig förskräckelse hos framför allt folkpartiet. Herr Elon Andersson talade om socialiseringen som »en fara för mänskliga värden». Jag tycker att det skulle vara av intresse, om herr Elon Andersson eller någon annan från folkpartiet ville tala om vad det är för oskattbara mänskliga värden, som går förlorade, om ett företag övergår från att ägas av, låt oss säga Wallenberg eller Wenner-Gren, till att ägas av staten. Vad är det för mänskliga värden, som flyger sin kos vid en dylik transaktion?

Vore det inte bättre, om folkpartiet, när det proklamerar sin samarbetsvilja, började med att

revidera sina uppfattningar angående människovärde och statsingripanden, människovärde och socialisering, hur man nu vill formulera det. Det fordras kanske litet självövertvinnelse från folkpartiets sida, men detta kräves naturligtvis, om folkpartiets deklARATIONER om samarbetsvilja verkligen är allvarligt menade.

De, som känner den svenska arbetarrörelsens historia, förstår mycket väl, att det inte är utan självövertvinnelse som kommunistiska partiet förklarar sig vilja stödja en socialdemokratisk regering vid genomförandet av dess regeringsprogram. Det sker inte alls därför att vi tycker, att det i och för sig är roligt att stödja en socialdemokratisk regering, men vi tror faktiskt, att vi därvidlag gör vårt folk och vårt land en större tjänst än genom att ställa oss på sidan och proklamera generalangrepp mot regeringen i tidigare kanske något vårdslös stil.

Arbetarrörelsens efterkrigsprogram är inte någon planritning för ett socialistiskt samhälle. Detta har statsministern sagt i dag och det har han ju rätt i. Arbetarrörelsens efterkrigsprogram är i vissa fall så utformat, att kanske ramarna i somliga frågor redan spränges av utvecklingen. Detta gäller exempelvis familjejordbruket, vilket inte hör till det hållbaraste inom de komplex, som Arbetarrörelsens efterkrigsprogram behandlar.

I än högre grad bygger den folkpartistiska ramhushållningen på föreställningar, som icke längre är hållbara. Jag skall inte gå in på en diskussion, vare sig teoretisk eller praktisk, om allt detta — det skulle föra för långt — men jag vill ändå inte lämna detta tema utan att påvisa, huruvida den borgerliga opinionen tycks föreställa sig, att det s. k. fria näringslivet egentligen skulle klara sig aldeles utomordentligt om bara inte den socialistiska propagandan fördärvade folks omdöme och försökte vrida utvecklingen på sned. I verkligheten är det ju så, att det inte är propaganda för socialisering som spränger ramarna för det s. k. fria näringslivet, utan dessa spränges av förhållanden, som skapas av den ekonomiska utvecklingen själv.

Skall atomkraften exploateras av privatföretag?

Är det socialistpropaganda eller vad är det för påhitt, som gjort att vägväsendet är förstatligt? Ja, den som hittade på det är ju egentligen den som uppfann explosionsmotorn. Det ledde till bilismen, och dennas utveckling gjorde det nödvändigt att förstatliga vägväsendet. Det är heller ingen propaganda, som sprängt ramarna för det privata handhavandet av kraftverk och försörjning med elektrisk kraft. Det är elektroteknikens utveckling, som nödvändiggjort det och som har gett oss de resurser, som motiverar att — vi hoppas inom en mycket nära framtid — hela elkraftsförsörjningen kommer att skötas av staten ensam eller av staten och kommunerna gemensamt.

Maskindriften i jordbruket spränger ju ramarna för den privata småproduktionen. Jag skulle för övrigt vilja fråga särskilt opponenter inom folkpartiet mot den s. k. planhushållningen och statsingripandena, hur de tänker sig, att atomkraften skall tillgodogöras här hos oss. Jag tror inte, att det blir någon folkpartistisk småföretagare, som kommer att lösa frågan om hur atomkraften skall användas i det svenska näringslivet eller eventuellt för att göra atombomber åt svenska armén. Det kommer säkert att anses ganska naturligt, att staten försöker organisera den forskning, som kunde föra fram också oss i nivå med de stater, som kommit långt på atomforskningens område.

Låt mig nu sammanfatta. Man rör sig med rena rama illusionen, när man här diskuterar på folkpartihåll och högerhåll, den illusionen nämligen, att det är en fråga om propaganda och åsikter hos olika partier och icke en fråga om en samhällsutveckling, i vilken vi måste följa med, vare sig vi vill det eller icke.

De borgerliga representerar ett önsketänkande, som kanske svarade mot verkligheten på 1880- eller 1890-talet, men inte år 1946.

Det är den mänskliga friheten, den individuella liberalistiska friheten, som de borgerliga motståndarna särskilt söker odla i diskussionen. Det är människan man vill skydda emot det

socialistiska förtrycket. Planhushållningen upphäver ju kantänka inte bara demokratin, som herr Herlitz påstod, utan också över huvud taget den individuella friheten för människorna i landet. Statsrådet Wigforss har diskuterat denna fråga om friheten med bland andra herr Nordenson, som ju är ledamot av denna kammare och som väl är en av högerns och storfinansens allra talangfullaste företrädare i diskussionen emot planhushållning och emot socialisering och socialism. Statsrådet Wigforss har gjort gällande, att det förhållandet, att den stora mängden löntagare förlorat inflytandet över de produktionsmedel, med vilka de arbetar, och inte har någon äganderätt till dessa, ja, inte ens förfoganderätt över sin egen arbetskraft, har lett till, att ifrågasvarande stora samhällsgrupp — som ju i allmänhet kallas arbetarklassen — mist sin individuella frihet. Gent emot detta säger herr Nordenson, att herr Wigforss har ställt problemet fel. Det gäller icke ett frihetsproblem, utan ett maktproblem.

Vem har nu rätt? De har rätt båda två. Det är fråga om att först skaffa sig makten över produktionsmedlen, makten att behärska naturrikedomar, fabriker, maskiner o. s. v., och sedan använda denna makt för att producenterna — arbetarna — skall få sin frihet. Det är den riktiga frågeställningen.

Så måste man alltså se problemet, och hur det sedan går med samförståndet och samverkan med storfinansens här i landet kan man ge en god dag. Ty om storfinansens inte vill medverka i en utveckling, som föreskrives av nödvändigheten, får den väl finna sig i att bli satt ur spel.

Folkmajoriteten tillhör arbetarklassen

Man förbiser så lätt också de faktiska förändringar, som redan har skett i samhället och som i realiteten motiverar åtskilligt av hela det program, som här diskuteras. Det har ju skett en revolutionerande strukturförändring i befolkningens sociala gruppering under en mansålder. Under den kapitalistiska utveckling, som nu är fullbordad här i Sverge på ungefär en mansålder, har en sådan strukturförändring inträffat, att det är märkligt att man kan föreställa sig, att den inte skulle ha en avgörande betydelse för den politiska utvecklingen i landet. År 1880, således för en mansålder sedan, var inte mera än 827.000 människor eller 19,8 procent av landets folkmängd sysselsatta inom industri, hantverk, handel och samfärdsel, medan år 1940 icke mindre än 3.667.000 personer eller 57,6 procent var sysselsatta inom dessa näringsgrenar. Ser man på den produktiva befolkningen — man brukar räkna de produktiva åldrarna från 15 till 65 år — omfattade, för att nu använda den politiska terminologien, bourgeoisie 270.000 personer eller 6 procent av befolkningen år 1940. Småbourgeoisien, i vilken vi då inräknar 762.000 småbönder, uppgick till 1.110.000 eller 25 procent, mellanskiktet räknade 420.000 eller cirka 10 procent och arbetarklassen 2.607.000 eller 59 procent av alla svenska medborgare mellan 15 och 65 år.

Det måste självfallet medföra en revolutionerande omläggning också av den svenska politiken, då klassgrupperingarna förändrats så väsentligt. Men ändå står man och resonerar, som om ingenting hade inträffat.

Statsministern har pekat på något väsentligt i sitt tal här i dag, då han framhöll, att samhället inte får betraktas såsom en statisk storhet, utan som en levande organism, som är stadd i ständig utveckling. Denna ständiga samhällsutveckling måste man vara å jour med och hålla sig i nivå med för att över huvud taget kunna ta en riktig ståndpunkt i politiken. Det är detta som man här skulle vilja rekommendera alla opponenter. Liberalismens tid är förbi, men inte på grund av att man har gjort propaganda mot liberalismen. Den har utfört sin gärning såsom riktninggivare för den samhällsekonomiska politiken. Att sedan liberalistiska kulturvärden ännu bör skyddas, att det t. o. m. återstår för oss att exempelvis på det kulturella området uppnå vad liberalismen såsom högsta mål har tänkt sig, det är en annan sida av saken. Men liberalismen såsom system är förbi. Det är socialismen, som nu bryter sig väg och kommer att bestämma utvecklingen. 1800-talets ämbetsmannastat byggde på en folkmajoritet av borgare och bönder. Den industriella utvecklingen har sedan flyttat över majoriteten från dessa

kategorier till lönearbetare, och detta är grundvalen för en demokratisering, som försiggått och som kommer att försiggå i fortsättningen. När jag talar om lönearbetare såsom den för närvarande avgörande klassen, inbegriper jag däri också tekniker, tjänstemän och utövare av intellektuella yrken, som ibland har högre inkomster än kroppsarbetarna i allmänhet, ibland också lägre inkomster.

De borgerligas oro och efterkrigsprogrammets genomförande

Herr Ivar Anderson och andra talare, såsom herr Domö, har i debatten framhållit den ovisshet och oro de känner inför den kommande utvecklingen och begärt besked från den socialdemokratiska regeringen. Man säger nämligen, att ovissheten hämmar näringslivets utveckling och att det därför är nödvändigt, att regeringen skingrar ovissheten genom klara deklamationer. Jag förstår att det kan finnas en sådan ovisshet. Man har ju hittills litat ganska mycket på den socialdemokratiska regeringen och de socialdemokratiska ledarna, vilka inte gjort de ekonomiskt makthavande så stort avbräck hittills, och det är naturligtvis litet kusligt, ifall dessa nu börjat tro, att socialdemokraterna skall genomföra sitt program. Man har ju vant sig vid att detta inte skulle kunna komma i fråga, men nu kanske det blir av. Jag förstår därför oron. Jag skulle för min del vilja bidra till att skingra oron och ovissheten genom att säga att herrarna i högern och folkpartiet kan vara fullkomligt övertygade om att Arbetarrörelsens efterkrigsprogram kommer att genomföras i alla sina väsentliga delar. Det kommer att genomföras på det sätt som omständigheterna kräver, med eller utan de socialdemokratiska ledarna, därför att det ligger helt i linje med en utveckling, som ingen kraft i detta land kommer att kunna vrida åt sidan eller tillbaka.

Om borgerligheten inte tycker om detta, får den trösta sig med att minnas sina hädangångna stora anförvanter, se sig omkring i salongerna på de oljemålade porträtten och komma ihåg en svunnen storhetstid som aldrig kommer tillbaka.

Nu åsyftar Arbetarrörelsens efterkrigsprogram faktiskt en fredlig utveckling, som ännu inte betyder socialism här i landet, men — som jag förut har sagt — öppnar vägarna till en socialistisk samhällsordning, och det beror på dem som försvarar den monopolkapitalistiska ordningen här i landet, om de vill vara med på en sådan fredlig utveckling. Det får de avgöra själva. Hindra den kan de inte. Det vore förmånligt för varje svensk medborgare, om denna utveckling kom att ske fredligt och om möjligt i samförstånd. Man har här i dag talat så många ord om samförstånd. Men det är som sagt inte det som är det avgörande, ty finns det grupper, som i detta fall sätter sina klassintressen före den fredliga utvecklingen, får de naturligtvis ta konsekvenserna.

Mot bakgrunden av detta har man att förstå vårt partis politik, då vi nu framträder för att samverka med socialdemokratin och med andra progressiva krafter inom andra åskådningar och inom andra folkgrupper för att föra utvecklingen framåt på linjer, som här är berörda.

Men vårt parti är icke desto mindre ett självständigt parti. Det kanske är nödvändigt att säga, att vi inte tänker tjänstgöra såsom något nytt slags transportkompani åt den socialdemokratiska regeringen, vare sig i riksdagen eller ute bland folket. Vi för den politik vi anser vara riktigast, med en angiven huvudlinje att så vitt möjligt icke bryta ramen för den politik Arbetarrörelsens efterkrigsprogram har utstakat och som regeringen har gjort till sin.

Demokratisk utrikespolitik

Sedan vill jag säga några ord också om utrikespolitiken.

Vid höstriksdagen förde vi fram vissa önskemål till den socialdemokratiska regeringen och framför allt den nye utrikesministern. Vi ville, att han skulle ge riksdagen mogenhetsbetyg, så att riksdagen i fortsättningen verkligen kunde få lov att vara med och rådgöra om utrikespolitikens utformning och inte bara några månader i efterskott erhålla ett litet sammandrag —

som kallas för en rapport från regeringen — av notiser som varit publicerade i tidningarna. Om herr utrikesministern hade varit här, skulle jag ha frågat honom exempelvis vad han gjorde i Köpenhamn. Han har där deltagit i ett utrikesministermöte. Talade man då om skandinaviskt block? Eller ny nordism? Eller vad sysslade man med? Jag tycker, att herr utrikesministern ovillkorligen borde ha varit här vid remissdebatten och talat om vad han gjorde i Köpenhamn, ty det intresserar oss i allra högsta grad. Men man tillämpar synbarligen fortfarande den gamla metoden, som tycks bygga på att andra inte begriper utrikespolitiken och inte skall lägga sig i den.

Jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga till herr utrikesministern. Herr Axel Ivar Anderson sade i sitt anförande här i kammaren före middagspausen, att regeringen borde ha fullföljt konungens initiativ i den baltiska frågan. I Regeringsformens § 11 heter det: »I mål, som angår rikets förhållande till främmande makter, skall alla meddelanden till främmande makt eller konungens sändebud i utlandet, utan avseenden å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena.» Jag skulle vilja fråga herr utrikesministern, om icke detta grundlagens fullkomligt klara stadgande innebär en förpliktelse för utrikesministern att se till att hänvändelser, som berör vårt förhållande till främmande makt, inte göres i annan ordning än regeringsformen klart föreskriver.

Vi har här i riksdagen väntat på någonting, som heter socialvårdskommittén varifrån vissa resultat nu börjar komma. Hela denna mångåriga, om jag inte minns fel åttaåriga utredning, vari deltagar ett stort antal kvalificerade personer, tycks inte kunna åstadkomma någonting, som är tillfredsställande, allra minst beträffande de principiella frågorna. Organisationsplanen till exempel, som redan framlagts, gör att man förlorar hoppet om att genom socialvårds-kommittén komma till något tillfredsställande resultat. Vi inom kommunistpartiet har nu tröttnat på att vänta, och har vid årets riksdag väckt en motion, som speciellt angår socialvårdsfrågorna, men som även berör socialpolitiken i sin helhet. Vad denna motion i huvudsak innehåller skall jag spara med att tala om, men jag hemställer till damer och herrar ledamöter att beakta vad vi föreslår i den motionen.

För en framsynt jordbrukspolitik

Om jordbrukspolitik har diskuterats här i dag. Särskilt intressant tyckte jag det var att höra herr von Heland och en del andra ledamöter ställa jordbrukspolitik under diskussion på ett annat sätt än vi sett exempel på tidigare. Under de gångna 5-6 åren har jordbrukspolitiska diskussioner i egentlig mening inte förekommit här i riksdagen. Prisregleringsfrågorna har diskuterats i all oändlighet, men en ordentlig jordbrukspolitisk diskussion har inte tidigare förts. Nu däremot föreligger en ansats till dylik diskussion och jag hoppas, att den inte skall stanna enbart vid detta.

Det är ju alldeles riktigt, som herr von Heland sagt här i dag, att socialdemokratien på det jordbrukspolitiska området har mycket stora synder att sona. Socialdemokratien har ju inte tidigare brytt sig så värst mycket om jordbrukspolitik, och därför gjort grova misstag på detta område. Statsrådet Sträng har här i dag oförbehållsamt erkänt de misstag, som gjorts, och sagt att dessa misstag skall rättas till genom den nya politik, som man föreslår och som närmast kan karakteriseras som familjejordbrukslinjen. Jag har tidigare gjort gällande, att denna linje är föråldrad. Familjejordbrukslinjen genomföres nu i Polen och Ungern och en del andra, tidigare mycket efterblivna, halvt feodala och i övrigt, beträffande ekonomisk och social utveckling, långt efter Sverige liggande länder. Sverige däremot har ingen anledning att ovillkorligen bromsa utvecklingen genom att gå samma väg som Ungern och Polen och de andra stater jag nämnde.

Jag har ytterligare ett ord att säga. Man skall inte betrakta rationaliseringen såsom en frälsning för jordbruket, säger herr Jones Erik Andersson. Naturligtvis skall man inte göra detta i och för sig, men här gäller vad jag förut sagt om den ekonomiska utvecklingen i allmänhet,

nämligen att jordbruket, herr Jones Erik Andersson, måste anpassa sig efter de nya betingelser som föreligger och inte hänga kvar i förtida föreställningar och metoder. Herr Jones Erik Andersson var rädd, att maskintekniken och rationaliseringen skulle medföra undergång för en hel civilisation. Jag tror inte det är så farligt med den saken. I varje fall tror jag att den romantik, som herr Jones Erik Andersson här gör sig till tolk för, skall användas, icke i en diskussion om praktisk svensk jordbrukspolitik, utan bara om söndagarna när man skall vila sig. Jag kan för min del mycket väl fara upp till Dalarna och sitta och stöpa ljus någonstans, vilket naturligtvis kan vara roligt — skulle jag emellertid behöva ljus för större förbrukning, så håller jag mig till herr Nordensons fabriker. Det är ju alldeles klart, att det inte har med civilisationens undergång att göra, om vi befriar småböndernas hustrur från att kärna sitt smör i handkärnor eller baka sitt paltbröd eller slakta sin gris själv och stoppa korv i grisens tarmar. Det har inte med civilisationens undergång att skaffa om man i stället låter maskiner utföra dessa sysslor.

Om böndernas strävanden samordnades med arbetarnas så skulle detta kunna leda till storverk på det här området.

År 1943 skrev vi från Kommunistiska partiet till Landsorganisationen och föreslog den att söka få till stånd en samverkan med bönderna. Detta ledde då inte till något resultat, men när man nu från så framträdande bonde-politiskt håll som herr von Heland verkligen vädjar till den svenska Landsorganisationen om sådan kontakt, bör Landsorganisationen omedelbart taga den framsträckta handen och börja diskutera med bönderna, ty detta behövs. Bönderna föreställer sig nämligen, att de är fiender till arbetarna, och arbetarna föreställer sig att de har alldeles motsatta intressen i förhållande till bönderna. Detta är fel. Det är dock givet, att på ömse håll finns mycket som måste klareras innan en fruktbarande samverkan till hela folkets gagn kan komma till stånd.

Sverige får inte bli en asyl för quislingar

Här har sagts en hel del i baltfrågan. När herr Axel Ivar Anderson påstod, att det, med hänsyn till de rättsprinciper, varå hela vårt samhälle vilar, kräves att man låter dessa balter stanna i Sverige, så vill jag, utan att på något sätt uttala mig nedsättande om herr Anderson, fråga om i detta påstående icke ligger något av demagogi.

Vilar verkligen hela vårt samhälle på rättsprinciper av sådant innehåll, att SS-folk, som slagits i Tysklands hitlerarméer, ovillkorligen skall ha en fristad här i Sverige? Om man förfäktar en sådan åsikt, så bör man i konsekvens härmed söka draga i gång den berömda folkstormen och förmå denna att kräva, att norska quislingar, som kommit hit, inte skickas till Norge. Det går nämligen inte, som statsministern även uttalade i sitt anförande, att sortera upp flyktingarna i olika grupper. Ett sådant förfaringssätt ligger utanför de politiska möjligheternas gräns. Herr Axel Ivar Andersons ståndpunkt är den mot regeringens konträrt motsatta, nämligen att Sverige skall bli asyllandet för all världens quislingar och krigsförbrytare. Sverige har då försatt sig i en sådan situation, att vi över huvud taget inte kommer att kunna stå i ett gott förhållande till främmande makter. Är det ett sådant läge herr Anderson vill åstadkomma?

Herr Axel Ivar Anderson talade så varmt för, att vi skulle stå i ett gott förhållande till Sovjetunionen. Jag tror inte, att vi skall försöka bedraga varandra. Vi skall förstå, att det betraktelsesätt, som ligger bakom hela denna kampanj och bakom hr Axel Ivar Andersons framträdande i denna fråga, ger uttryck för dels en vilja att försvåra den socialdemokratiska regeringens arbete, dels en vilja att, för vilken regering som än sitter här i landet, försämra förbindelserna med Sovjetunionen. Jag tror emellertid, att det är nödvändigt att aktualisera frågan om att utesluta fascistiska element även av svensk nationalitet från varje bestämmanderätt här i landet och att skilja dem från de positioner i samhällslivet, som de tillskansat sig och nu besitter. Polisskandalerna säger tillräckligt om hur det står till på detta område. Jag tror, att detta är den enda konklusion, som vi kan draga av denna baltkampanj och av alla dessa

polisskandaler, vilka rehabiliterat bland annat mig själv, som inte minst varit utsatt för dessa nazistiska polisens »välvilja» under alla år. Jag tror, att vi skall draga den enda riktiga slutsatsen: *det är hög tid, att vi låter demokratins kvastar gå!*

Hilding Hagbergs tal

Årets budget är den magraste budgeten efter den största reklamen. Den inbjuder bara till att vänta och se. Detta kanske förklarar den ovanligt beskedliga borgerliga oppositionen i dag. Ur samhällets intresse försvarliga utgiftsökningar har fått anstå, säger finansministern. Några närmare besked om skatterna finns inte de kommer sedan. Här ska jag blott uttala den förhoppningen, att man icke skall glömma bort den utlovade särskilda förmögenhetsskatten och inte heller försöka konservera omsättningsskatterna.

Regeringen har igångsatt en ny utredning för att lösa de uppgifter som den baggeska »expertutredningen» i sex långa år krånglat till. Jag önskar bara uttala ett önskemål till regeringen: Nöj Er inte med den åttaåriga skolsjuka som baggeutredningen skolkat sig fram till!

De ledande kulturländernas försprång kan nämligen inte inhämtas därmed, men minimikravet bör vara att det skall inhämtas. Jag understryker detta på grund av den nye skolministerns dunkla uttalanden härom dagen, att man inte kan vänta sig någon genomgripande reform då detta skulle bli alltför vidlyftigt. Inga ansträngningar kan vara för stora när det gäller att ge vårt folk av kunskapens och kulturens frukter.

Vi stöder den fredliga samhällsomvandlingen

När regeringen gjort arbetarrörelsens efterkrigsprogram till sitt regeringsprogram har den påtagit sig en mycket stor uppgift, som inte kan klaras från den ena dagen till den andra. Ytterst handlar det dock om en fredlig omvälvning av vårt samhälle, att förvandla det från ett privatkapitalistiskt till ett socialistiskt samhälle och det är ju inte småsaker. Därför kommer vi också att stödja regeringen, även om vänskapen mellan oss och socialdemokraterna knappast tar de demonstrativa former som hr Ohlin talade om. Ett studium av regeringspressen räcker för att konstatera detta.

Vi intar en välvilligt avvaktande hållning, men för en självständig politik. Vi tänker inte ha överbudandet som riktlinje, men vi kommer inte heller att hålla inne med våra meningar om hur frågorna bör lösas. I vissa frågor går våra respektive socialdemokraternas meningar starkt isär. Därför anser vi det nödvändigt att inför denna riksdag framlägga ett utförligt socialpolitiskt reformprogram och ställa den ekonomiska politikens aktuella huvudpunkter till debatt.

Socialpolitiken måste baseras på den ekonomiska politiken

Vi bestrider nämligen, att efterkrigsprogrammet skulle kunna förverkligas, om man överlämnar samhällsekonomin åt det privata initiativet. Jag har redan förut kritiserat den s. k. planeringskommissionens brist på riktlinjer för ekonomisk planering på lång sikt. De borgerliga har kunnat acceptera dess riktlinjer. Exempelvis planering i kris — men anarki i högkonjunktur, är ju den borgerliga linjen som myrdalskommissionen anslutit sig till. Ett investeringsråd utan någon makt godtar även storfinansens. Det är tyvärr just detta som framstår som ett huvudresultat av planeringskommissionens arbete. Detta sagt utan bagatellisering av dess resultat.

Denna riksdag kan alltså inte göra socialpolitik oberoende av den ekonomiska politiken. Utan en god ekonomisk grundval blir de bästa sociala reformer illusoriska. En ekonomisk kris, en avancerad inflation, en politisk reaktion blir ett hot mot varje socialt framsteg.

Vad som behövs är enligt vår mening i korthet följande:

Man måste söka komma ifrån nuvarande förkrigskapitalistiska tillstånd när det gäller de ekonomiska frågornas behandling.

Regeringen bör varje år kunna uppställa en prognos och en plan för hela samhällsekonomin under nästföljande period, en plan vari statsbudgeten ingår som en reglerande faktor.

Ett särskilt planeringsdepartement eller planeringsverk borde finnas till regeringens förfogande. Folkhushållningsministeriet borde bli ett sådant departement.

Investeringsrådet bör erhålla nödig makt för att styra och dirigera investeringarna i näringslivet.

Priskontrollen bör skärpas när det gäller monopolprodukterna.

En effektiv statskontroll bör skapas över krediter, råvaror, utrikeshandel och priser. En effektiv samhälllig kontroll över produktionsmedlen det är första steget till en planerad ekonomi och ger en hållbar grund på vilken arbetarrörelsens efterkrigsprogram kan byggas.

Vi har endast i begränsade fall ställt frågan om förstatligande på dagordningen. Detta måste dock vara perspektivet på längre sikt när det gäller kreditinstitut, kommunikationer, mineraler, bolagsskogar, vattenkraften och storindustrin. Men redan de rekommenderade åtgärderna kan väsentligt underlätta den samhällsplanering som efterkrigsprogrammet rekommenderar.

Socialpolitiken skall förenas med aktiv lönepolitik

Det har sagts att denna riksdag skall bli de sociala reformernas riksdag, ett märkesår i den svenska socialpolitiken. Vi är uteslutande glada däröver. Här skall jag bara understryka tre huvudkrav ifråga om den framtida socialpolitikens utformning: Den skall för det första ge trygghet ifrån nöd vid alla former av ofrivilligt inkomstbortfall, för det andra utformas i enkla och rationella former så att man kommer bort från den fördyrande uppsplittringen i otaliga hjälpformer och för det tredje leda till att fattigvården som institution försvinner.

Denna socialpolitik får inte genomföras på bekostnad av arbetslönerna. En aktiv lönepolitik som inte bara återställer förkrigslönernas reala köpkraft utan höjer desamma ytterligare är möjlig. I Amerika har reallönerna betydligt höjts under kriget medan de sänkts i Sverge.

Nu har vi en storartad högkonjunktur, importen har kommit bra igång och exporten har tillvidare en obegränsad avsättningsmarknad. Inom fyra år bör den reala nationalinkomsten i vårt land överstiga 1939 års nivå med 30 procent förklarar konjunkturinstitutet. Motsvarande ökning av reallönerna över 1939 års nivå borde ju vara minimum, men man kan sikta betydligt högre vid en omfördelning av nationalinkomsten. När industrin i år planerar rekordmässiga nyinvesteringar — över miljarden — vittnar detta om tillgången på disponibla vinster. Jag konstaterar med tillfredsställelse, att meningsskiljaktigheterna nu synes vara mindre inom arbetarrörelsen om lönepolitiken.

Både detta och det utlovade socialprogrammet visar arbetarna att det lönar sig att rösta kommunistiskt. Därmed vill jag inte säga något ont om de förträffliga män som utformat arbetarrörelsens efterkrigsprogram. Det vore dock underligt, därest dessa återvänt till riksdagen med 134 mandat i stället för 115, om de icke ansett detta vara ett uttryck för att arbetarna är nöjda med sin lott och att det inte funnits någon anledning att öka takten i framåtskridandet. Vi känner oss därför högst ansvariga för den prisvärda reformvilja, som nu garanterats från socialdemokratiskt håll.

Vi önskar en fredlig utveckling till socialismen och vi anser en sådan möjlig i åtskilliga länder efter det andra världskrigets förändring av hela det politiska läget. Men denna kan inte ske annorlunda än genom att arbetarklassen utnyttjar varje position och skärper sin kamp utan att därför spränga de parlamentariska formerna. Jag säger detta med anledning av det som sägs från borgerligt håll.

Arbetarklassen kan inte avstå från strejkvapnet. Men det är ett fattigdomsbevis från den nuvarande regeringens och riksdagsmajoritetens sida, att arbetarna skall behöva gå ut i

långvariga strejker för relativt blygsamma krav. Det är en omyndighetsförklaring från arbetarmajoritetens sida, om den inte vill och vågar använda sin makt för att trygga både arbetsfred och tillfredsställandet av resonliga arbetarkrav.

En ny strejkpartner har nu anmält sig, de svenska bönderna. En mjölkstrejk riktar sig nu utan tvivel direkt mot konsumenterna, men det gör även andra strejker, om man ser saken ur en viss synpunkt. Bönderna motiverar emellertid sin mjölkstrejk med arbetarlönerna, lantarbetarna begär mera betalt och industriarbetarna säges ha fått mera betalt. Det är en dålig motivering.

Höjda mjölkpriser får inte drabba de fattiga

När det gäller de större jordbruken med en hög förräntning är det tydligt att en förbättring av lantarbetarlönerna kan ske utan att detta behöver resultera i prisstegringar. De minsta jordbruken har däremot inga lantarbetare — en annan sak är att deras förräntning är så låg, att de ur sådana synpunkter behöver prisförbättringar. Till detta skäl tar vi större hänsyn än till talet om lantarbetarlönernas inverkan. Vad industriarbetarnas inkomstförbättringar beträffar så är dessa mindre än vad som anges i statistiken.

Beträffande själva kravet, 3 öre per liter mjölk, betyder det en ökning av Socialstyrelsens »normfamiljs» utgifter för mjölkprodukter från 560 till 610 kr. per år och en ökning av samma konto i den samlade budgeten med mer än 3 procent. Svagheten i denna metod att vinna rättvisa mellan stad och land är dels att trycket blir hårdare ju större familjerna blir och att hjälpen blir sämre ju fattigare bonden är, dels också att ett smörpris på 5:35 per kg. gör smöret i ännu högre grad till en lyxvara för fattigt folk. Denna prispolitik kan därför leda till en konsumtionsbegränsning när väl margarintillverkningen kan upptas i full utsträckning. Skall då smörproduktionen kanske redan nästa år återigen hållas igång genom exportsubsidier och margarinnacciser såsom före kriget, blir metoden ändå mera diskutabel.

Det är dock tydligt att böndernas misär och missnöje är så stort att det inte kan ignoreras. Frågan är bara, hur man skall kunna gå den till mötes. I den mån man inte kan höja konsumentpriserna utan skadliga social- och jordbruksekonomiska verkningar återstår därför bara subvention åt de mindre jordbrukarna. Om en viss prishöjning tillgripes måste dennas verkningar neutraliseras för de sämre ställda genom rabatter.

Bondefrågan blir en av den svenska efterkrigspolitikens svåraste frågor. Regeringens talesmän har förklarat sig ämna söka en långsiktig lösning genom att driva iväg 95.000 bönder från deras småjordbruk för att resten skall kunna erhålla s. k. familjejordbruk. Vi tror inte på denna väg och rekommenderar i stället Kooperationens väg.

Hestapolitiken

Vi vill inte låta de fascistiska intriganterna vinna en tidsfrist för att sedan när stormen bedarrat åter kunna resa sina huvuden och fortsätta sitt hantverk. Tyvärr tycks man ha lätt att glömma på sina håll. I fjolårets remissdebatt ville den socialdemokratiska andrakammarledaren förvisa Paulson & Co. till nedersta trappsteget i Dantes Inferno. De borgerliga talesmännen dundrade över angiveri och trolöshet. I dag är Paulson på fri fot och nästan bortglömd. Vi hoppas att man inte farit över med hartassen i den kommission han givit namn eller att delar av utredningen skall hemligstämplas.

Socialminister Möller vittnade härom dagen om hur svårt det är att komma åt vederbörande inom polisen. Hans hem hade som bekant hemsökts av polisen hösten 1939 av den för spioneri åtalade överkonstapel Hellström.

Statsrådinnan Möller hade därvid direkt och statsrådet Möller indirekt anklagats för grovt brott, som skulle ha bestått i passmanipulationer till förmån för någon flyktning. Herr Möller försäkrar att både han och hans fru var oskyldiga till vad som lades dem till last. Men han har

tegat i sex långa år och när MT frågar varför, förklarar han att Hellström bara skulle ha bondnekat till allt, påstående skulle ha stått mot påstående och saken sedan lagts till handlingarna. Men ändå värre saker kan inträffa, meddelar herr Möller:

»Det ruskiga är, att i vissa situationer även en omdömeslöshet som går över alla gränser inte är straffbar och inte kan leda till någon allvarlig påföljd för personer som en gång erhållit ordinarie anställning i det allmännas tjänst.»

Detta är ju fruktansvärda interiörer från ett av socialministerns underordnade verk, men han tröstar sig med att Hellström blott vågade sig på hans fru, en sak som inom parentes visar en kristlig anspråkslöshet bortom allt förnuft. Samtidigt meddelar han MT att aktionen animerades från åklagarhåll.

Denna historia är bedrövlig ur flera synpunkter. Ty om hitlerdrängarna i polisen redan 1939 kunde trakassera en medlem av regeringen på detta sätt, om en sådan redan då var så rättslös och hjälplös mot polisnazistiska intriger och övergrepp, hur mycket rättslöshet och godtycke skulle inte under sådana förhållanden vara möjligt mot vanliga enkla medborgare? Jag skall emellertid uppskjuta en närmare karakteristik av den svenska polisens handlingssätt under kriget till behandlingen av sandlerkommissionens rapport. Denna skall redan ha tack för att den bidrog till att klara ut den graverande historien om norrmannen Hjelmens utlämnande till sina bödlar, liksom till att den senaste spionhistorien med polismännen Nordh, Hellström & Co. blev föremål för rättslig prövning.

Det hettar i kinderna när man får ta del av hur spioner och deras verksamhet kan vara kända i årtal för våra åklagarmyndigheter utan att dessa ingriper och hur de sedan när saken ändå kommer till rättslig prövning genom sandlerkommissionens ingripande inför domstolen uppmanar de åtalade att begränsa sina berättelser.

I jämförelse med allt vad som förekommit från polisens sida tas måhända inte Hellströms provokatoriska behandling av statsrådet Möller och hans maka alltför seriöst. Men ur principiell synpunkt är det något oerhört, att framstående polistjänstemän utan vidare kan koka ihop en intrig och sätta en nazistisk underhuggare, numera anklagad för spioneri, att skandalisera en medlem av regeringen och därmed indirekt skaka regeringens ställning i en utrikespolitiskt allvarlig situation.

Nu har statsrådet Mossberg gett polisen i uppdrag att utreda frågan varför just Hellström skickades att trakassera en regeringsmedlem och hans maka. Den frågan kan ha betydelse endast om det redan 1939 var känt för regeringen och Hellströms uppdragsgivare att denne var nazist, eventuellt tyskspion. Ty hade Hellström då varit känd som en vanlig polisman skulle frågan vara fullständigt meningslös.

Och här är vi vid den viktigaste sidan av saken. Regeringen har sedan 1938 sammanlagt disponerat ett sextiototal miljoner kronor i okontrollerade och hemliga medel för att organisera ett polisskydd för den svenska demokratin. Detta dyrbara hemliga skydd för demokratin har folk som Hellström, Nordh, Paulson m. fl. liksom en armé av kriminella tjallare i sin tjänst.

I sådant folks händer låg tusentals antifascistiska flyktingars öde, de kontrollerade de svenska antifascisterna i allmänhet och arbetarrörelsen i synnerhet. Tusentals poliser kunde utsändas på jätterazzior i arbetarhemmen, fackförenings- och partiexpeditioner liksom arbetartidningars lokaliteter kunde brytas upp, deras räkenskapsböcker, kassor och arbetsmaterial kunde hållas i beslag, arbetarfunktionärer kunde inburas månader utan dom och rannsakan, JO bombarderas med överklaganden, riksdagen med anklagelsematerial, regeringen med protester — det var den svenska nyordningens vardag.

Skyddades vi av en högre makt?

Och nu får vi veta, att regeringen själv utsattes för sin dyrbara säkerhetspolis trakasserier. Den

kunde ingenting göra, den vågade ingenting göra, inte ens skydda sig själv! Tvärtom, herr Möller förklarar, att »i vissa situationer en omdömeslöshet som går över alla gränser» inte är straffbar. Jag är inte religiös, men när jag ser hur hitlerdrängarna kunde göra en konst i alla gamla svenska rättsregler och husera efter bästa gestapomönster i vårt land och när jag därtill hör att dess uppdragsgivare varit nästan lika hjälplösa som den enkle proletären med kommunistisk medlemsbok, så börjar jag nästan grubbla över om inte trots allt en högre makt hållit sin skyddande hand över detta land.

Nu borde man väl ändå kunna hoppas, att måttet skall vara bräddat. Själva Morgon-Tidningen frågar, hur högsta åklagarmakten rekryteras, eftersom den består av nazister. Den finner också en ordentlig utvädring nödvändig. Kravet om utvädring och utrensning är nu allmänt i vårt land.

Vi råder också regeringen att äntligen sätta igång. Bort med fascisterna från polis, militär, domstolar och förvaltningar! Ju längre man dröjer med dessa utrensningar desto värre blir skandalerna.

Öst kontra väst alltför enkelt

Det har i den offentliga debatten framträtt en tendens att reducera våra utrikespolitiska problem till en fråga om de tre segrande världsmakterna kan komma överens i fortsättningen. En del vill bygga framtiden för vårt land på deras enighet, andra på deras splittring, som de förmenar måste leda till ett tredje världskrig. I det sistnämnda fallet har de velat betrakta vårt lands läge som ytterst utsatt, ja antagit att vi på grund härav »i skarven mellan de bägge maktblocken» måste invaderas redan i ett tredje världskrigs inledande skede. Därmed uttrycker de delvis en allmän mening, att ett tredje världskrig därest det kommer måste bli ändå mera totalitärt än det andra.

Det vore säkert till fördel för svensk politik, om man upphörde med de enkla planritningarna: östmakts- kontra och respektive västmaktsblock. Ingen väntar naturligtvis att de tre världsmakternas intressen alltid ska löpa parallellt. Men detta har inte lett och behöver inte leda till krig. Ryssland och USA har aldrig varit i krig mot varandra, England och Ryssland inte på 90 år. Dessa tre länder har redan löst åtskilliga tvister och det finns inget rimligt skäl, varför de inte skall lösa återstående och nya tvister utan krig om blott vilja därtill finnes. I dag torde ingen makt kunna gå ut i ett storkrig, då de politiska, psykologiska och materiella förutsättningarna saknas. Man bör därför kunna se framåt mot en tid av fredligt återuppbygge.

Folket vill inte offra 8 miljarder för en atombomb

Att utreda atomenergins exploatering finner vi prisvärt. Att genom en sådan utredning också motverka den psykos och känsla av hjälplöshet som det nya skräckvapnet utlöst är utan någon vits ett försvarligt syfte men jag tror inte det svenska folket är berett att betala åtta miljarder kronor för att få en första atombomb i landets besittning.

Här vill jag emellertid påtala två saker. För det första de utannonserade förhoppningarna att atombomben förändrat de internationella kraftförhållandena och benägenheten att bygga svensk utrikespolitik därpå. För det andra det obetänksamma talet om att atomenergin förändrat förhållandena i den grad att de tidigare militära skiljaktigheterna mellan stormakter och småstater försvunnit. När dylikt resonemang framföres av statens betrodda tjänstemän är det beklagligt. Ty det är ohållbart och obevisat — varje tekniskt framsteg har tvärtom ökat stormakternas relativa och absoluta vikt jämfört med de mindre. Bättre än att bygga politiken på sådana illusioner är att inrikta strävandena i fredlig riktning och för att kriminalisera atombombens användning som vapen i ett eventuellt framtida krig.

Ännu föres denna beskäftiga propaganda närmast utifrån rent defensiva hållpunkter, men det finns så många i detta land som gärna drömmer om ett återupprättande av kraftförhållandena

från Karl XII:s och Peter den stores tid att man måste uttala ett varningens ord.

Misstroendets politik mot Sovjet

När riksdagen behandlade handelspolitiken i höstas framfördes från samtliga tidigare samregerande partiers talesmän missnöjet över att regeringen inte kommit ett enda steg framåt i handelsförbindelserna med Sovjetunionen. Såvitt jag förstår stampar man ännu på samma fläck. Regeringens förståelse för problemets vikt och dess goda uppsåt vill jag inte betvivla. Varför uppnår man då inte några positiva resultat?

Utrikeskommissarie Molotov förklarade i ett tal den 6 november i följ:

»Vi gör också, för vår del allt för att skapa normala och goda förbindelser med andra länder, som har brutit med sin fientliga och misstroagna politik gentemot Sovjetunionen. Värdet härav ökas genom utvecklingen av vårt lands kommersiella och ekonomiska förbindelser med en allt större krets av utländska stater.»

Ligger nyckeln till gåtans lösning däri, att sovjetregeringen inte anser att Sverige »har brutit med sin fientliga och misstroagna politik gentemot Sovjetunionen»? Här skall jag icke tala om den snö som föll i följ — att Sverige 1940 hotade Sovjetunionen med krig har ju före utrikesministern omvitnat, fast det ännu sex år efteråt tycks vara okänt för landets statsminister — men följ spekulationerna kring atombomben, observera den svenska pressens förstoring av varje meningsskiljaktighet mellan världsmakterna, det systematiska ryktessmideriet, de genomskinliga förhoppningarna om ett krig mellan Sovjetunionen och de s. k. västmakterna, baltkampanjen i höstas och en stor del av den svenska pressens försök att framställa Sovjetunionen som motsatsen till en rättsstat! Kanske man då påträffar en avgörande orsak till att regeringen inte förmått lösa vad som åtminstone enligt en del av dess talesmän är vår viktigaste utrikespolitiska uppgift.

Baltkampanjen farligt nöje

Man måste tyvärr konstatera, att ingenting i förhållandet mellan Sverige och Sovjetunionen ändrats genom den nuvarande regeringens tillkomst. Det svenska prästerskapet och andra reaktionärer, som stödda av de nazistiska småpartierna organiserade baltkampanjen med diverse ingredienser, vigvattensålar, rakblad, kyrkoförböner, »spontan» borggårdssamling av flera tiotal och med den längsta hittills kända hungerstrejk, de bör ju känna sig tillfredsställda. Men för regeringen och för alla som inser hela den omvälvande innebörden i de förändringar i Europa som ägt rum kan situationen inte anses tillfredsställande.

Vi har för länge sedan varnat för manipulationerna med balterna. När vi påtalat den organiserade importen av mer än 30.000 balter svarade regeringens talesmän att de svenska myndigheterna var oskyldiga. Nu har emellertid den inte okände byråinspektör Paulson i socialstyrelsen vid hovrättsförhör den 24 november i följ förklarat, att han samarbetat med den s. k. Petersénska byrån som sysslar med svenskt kontraspionage:

»Jag har fått utfärda ett mycket stort antal tillstånd för byråns agenter som rest till Estland. Deras uppdrag har inte blott omfattat hämtning av flyktingar . . .»

Jag skall inte med kommentarer söka förstärka intrycket av förklaringen. Men många fler än jag måste nu fråga: Vem ljuger egentligen i denna sak?

Krig mot fattigdom och nöd

Svenska folket är nu invecklat i ett krig: kriget mot fattigdom och nöd, orsakade av ekonomisk anarki. Det som redan kallats de sociala reformernas år, blir ett provår för regeringen. Om regeringen verkligen med kraft går in för efterkrigsprogrammets förverkligande, så betyder det ett stort steg framåt mot socialismens förverkligande. Vill borgarna gräla om socialiseringen så får de ty de befinner sig ändå i underläge. De begär besked om avsikterna. Varför inte ge dem beskedet att det definitivt är slut på den tid då en handfull

kapitalister fick fatta beslut som var avgörande för hundratusentals människors arbete och utkomst. Riksdagen bör gå in för att skapa full sysselsättning, höjd levnadsstandard och trygghet mot nöd.

Lästips –efterkrigsprogrammet

[Arbetarrörelsens efterkrigsprogram](#) (1946).

C Berggren och S Sunesson: [Om Efterkrigsprogrammet: Skördetiden som försvann.](#)